

that the success and prospects of the innovative development of advertising today and in the future will depend on the development of qualitatively new approaches to the development of advertising based on research and taking into account the conflicting.

marketing management, advertising, principles, functions, types of advertising, advertising development, factors of influence, innovative development of advertising

Одержано (Received) 24.04.2022

Прорецензовано (Reviewed) 29.04.2022

Прийнято до друку (Approved) 30.05.2022

УДК 338.48

JEL Classification: L1, L83

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2022.8\(41\).139-147](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2022.8(41).139-147)

Г.Й. Островська, доц., канд. екон. наук

Р.П. Шерстюк, д-р екон. наук

Т.І. Кузь, канд. екон. наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, м. Тернопіль, Україна

Туризм на теренах Тернопільщини: сучасний стан та перспективи розвитку

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану, проблем та перспектив розвитку туристичної галузі в Тернопільській області. Функціонування туристичної галузі розглядається як одне з пріоритетних завдань, як важливий структурний елемент стратегії розвитку на державному та регіональному рівнях задля забезпечення якісних туристичних послуг, покращення іміджу країни та регіонів на міжнародній арені та зростання дохідної частини бюджету. Визначено галузі економіки, які залежать від розвитку туризму. Доведено, що розвиток туризму, поряд з виробництвом, є важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання та сталого розвитку сільських територій. Наголошено на необхідності держаної підтримки та стимулювання розвитку туризму та споріднених із ним галузей. Охарактеризовано стримуючі чинники, зокрема нерозвиненість інфраструктури, яка перешкоджає вирішенню багатьох питань, що виникають в процесі підготовки бізнес-заходів.

Доведено, що Тернопільська область володіє потужним природно-рекреаційним та історико-культурним потенціалом. Досліджено природно-заповідний фонд, динаміку туристичних потоків. Висвітлено найважливіші туристичні бренди Тернопільщини. Приділено увагу значенню ділового, подієвого та еко-туризму в контексті місцевого економічного розвитку територіальних громад та окреслено кроки щодо визначення перспектив їх запровадження. Доведено необхідність підтримки туристичного бізнесу в регіоні місцевими органами влади, що сприятиме розвитку даного виду діяльності. Акцентовано увагу на раціональному та оптимальному використанні та територіальному поєднанні природних умов, ресурсів та історичних, архітектурних пам'яток краю за вектором розвитку основних і перспективних туристичних дестинацій області. Запропоновано низку заходів, реалізація яких сприятиме ефективному розвитку туристичної галузі в області. Констатовано, що на сучасному етапі розвитку продуктивних сил саме розвиток туристичної галузі може забезпечити зростання економіки регіону, допоможе створити нові робочі місця, стати важливим джерелом наповнення бюджету.

туризм, індустрія туризму, інфраструктура туризму, зелений туризм, туристичний потенціал, туристичний бізнес

Туризм – це не тільки про економіку, про статистику, туризм – це і про патріотизм.

Це про нашу культуру, про наші міста, архітектуру, про нашу національну кухню, про народні промисли – про все цікаве, що відбувається навколо нас у нашій країні.

Тому разом ми маємо створити такі умови, щоб туристична галузь розвивалася.

Постановка проблеми. Туризм є перспективною та прибутковою галуззю у багатьох країнах світу. Розвиток його, поряд з виробництвом, є важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання та сталого розвитку сільських територій. Туризм впливає на функціонування транспорту, торгівлі, сільського господарства, харчової та легкої промисловості, готельно-ресторанного бізнесу.

На сучасному етапі розвитку продуктивних сил саме розвиток туристичної галузі може забезпечити зростання економіки регіону, допоможе створити нові робочі місця, стати важливим джерелом наповнення бюджету.

Україна, як держава з багатими природними ресурсами та самобутньою історико-культурною спадщиною, має всі передумови для сталого розвитку економіки за рахунок надходжень від сфери туризму. Це зазначено у постанові Верховної Ради України від 13 липня 2016 року № 1460–VIII «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України» [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем та перспектив розвитку туризму та основних його видів в Україні присвячена низка праць вітчизняних вчених. У дослідженні [11] проведено аналіз сучасних тенденцій та визначення перспектив розвитку міжнародного туризму в умовах зростання ризиків глобалізації у світі на прикладі інтеграції України у світову туристичну індустрію, оскільки Україна знаходиться в центрі Європи і належить до ряду країн з економікою, що розвивається, і має потенціал для розширення своєї туристичної галузі, що може зацікавити міжнародну наукову спільноту з точки зору подолання точки біфуркації її економічного розвитку. З. Герасимів та О. Заморою [2] доведено необхідність належної державної підтримки та стимулювання розвитку туризму задля конкурентоспроможності на вітчизняному та зарубіжному ринках. У своїй праці С. Павлюк [9] перспективним сектором розвитку галузі туризму визначає сільський зелений туризм, що пов'язано з перевагами, які він приносить за умови успішного розвитку і, перш за все, зростанням добробуту населення, зростанням робочих місць в самій галузі та суміжних обслуговуючих галузях. У цьому контексті В. Бойко [1] акцентує увагу на екотуризмі, який, в період світової економічної кризи, викликаній пандемією, набуває все більшої популярності і розповсюдженості серед населення. Низкою авторів [6; 8] висвітлено особливості подієвого туризму та окреслено перспективні напрями його розвитку в межах туристичного бізнесу. О. Лотиш та О. Заклектою досліджено сучасний стан ділового туризму в Тернопільській області [5].

Однак пріоритетність регіонального розвитку туризму потребує значної уваги як з боку туристичних суб'єктів, так і державних органів влади. Недостатньо дослідженими залишаються проблеми залучення інвестицій, стимулювання розвитку туристичного бізнесу, ефективного використання туристичного потенціалу. Вказані проблеми потребують більш детального дослідження з метою визначення шляхів їх подальшого усунення з використанням сучасного міжнародного досвіду.

Постановка завдання. Мета статті полягає у виявленні проблем та визначенні перспектив розвитку туризму як одного з провідних напрямів економіки регіону.

Виклад основного матеріалу. До основних чинників, що перешкоджають ефективному розвитку туристичної галузі, відносимо: політичну та економічну нестабільність в країні; відсутність безвізового режиму з багатьма зацікавленими країнами; відсутність ефективної стратегії розвитку туризму на державному та регіональному рівнях; недосконалість нормативно-правового забезпечення; відсутність інфраструктури необхідної якості (засоби розміщення, транспорт, туристичні маршрути тощо); низьку конкурентоспроможність туристичного продукту на вітчизняному та зарубіжному ринках; неналежну якість туристичних послуг та вузькість асортименту; недостатнє фінансування в контексті відновлення та збереження історичної архітектури; низьку платоспроможність населення; неналежне використання інформаційних технологій у туристичній галузі; низьке забезпечення сфери туризму кваліфікованими кадрами для ефективної організації діяльності; недостатню

інформованість населення щодо привабливості туристичних об'єктів України та низький рівень їх популяризації. Вказані чинники стримують іноземних туристів та перешкоджають виробництву конкурентоспроможного продукту. Отож, необхідно максимально використати потенційні можливості для розвитку туризму, що у майбутньому дасть змогу вивести туристичну галузь на високий рівень, перетворивши її в індустрію туризму і забезпечивши значні надходження до бюджету. Для цього слід застосувати комплексний підхід, забезпечивши належне функціонування наявних та будівництво нових об'єктів інфраструктури, позиціонуєчи бренд України.

Туристична галузь має велике значення для розвитку економічної та соціальної сфери регіону. Пріоритетний напрям розвитку в'їзного та внутрішнього туризму є важливим чинником створення додаткових робочих місць та підвищення авторитету громади в регіоні. Загалом розвиток галузі туризму в регіонах, як одного з перспективних напрямів структурної перебудови економіки, суттєво впливає на такі її сектори як будівництво, транспорт, зв'язок, торгівля та сільське господарство.

Тернопільська область має хороші передумови для розвитку туристичної галузі, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Вказаний регіон володіє унікальними можливостями для інтенсивного розвитку іноземного та внутрішнього туризму: особливості географічного розташування, мальовничість ландшафту, унікальне біологічне різноманіття, надбання історико-культурної спадщини, збережені національно-культурні традиції, значний туристично-рекреаційний потенціал. Вказані аспекти є підґрунтям для розвитку туризму як високорентабельної галузі економіки, що спрямована на формування високоефективного туристично-відпочинкового комплексу в контексті задоволення потреб іноземних та вітчизняних туристів. Незважаючи на це, туристична галузь в Тернопільській області не розвинута належним чином і не завжди є конкурентоспроможною на національному та міжнародному ринках.

Туристичну галузь Тернопільщини можна назвати доволі диференційованою, оскільки жоден із видів туристичної діяльності, що представлений у її межах, не може вважатись домінантним. У цьому контексті до пріоритетних видів туризму, що історично сформувалися, однак потребують подальшого комплексного розвитку відносимо: культурно-пізнавальний; пригодницький (активний); оздоровчолікувальний; релігійно-паломницький; спортивно-оздоровчий; сільський зелений; подієвий, інакше кажучи, івент-туризм. Поряд із традиційними інтенсивно розвиваються сучасні види туризму, зокрема, екологічний, діловий, освітній, гастрономічний тощо.

Також важливими чинниками розвитку туристичної галузі є природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал [9]. Заслугує на увагу той факт, що Тернопільська область посідає панівну сходинку в межах України за кількістю оборонних споруд та старовинних замків. Збаразька фортифікаційна споруда є своєрідним флагманом серед цих твердинь. Також п'ята частина всіх пам'яток природи, зокрема, печери та водоспади, що є в Україні, знаходяться на території вказаної області. Тут налічується понад сто печер. Серед них: найбільша за розміром печера у Європі «Оптимістична», єдине у світі печерне поселення трипільської культури «Вертеба» тощо. Отже, розмаїте замкове, печерне, водоспадне, сакральне Тернопілля чекає на свого туриста. Природно-заповідний фонд у своєму складі налічує 639 одиниць територій та об'єктів. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі Тернопільської області (показник заповідності) становить 8,91 % [7].

Проаналізувавши динаміку туристичної активності Тернопільщини зазначимо, що туристичний потік вказаного регіону впродовж 2017–2019 рр. постійно зростає. Загальна кількість туристів, що відвідали регіон у 2017 р. становила 5,4 млн. осіб, у

2018 р. – 6,1 млн. осіб, у 2019 р. – 6,3 млн. осіб. При цьому в 2019 р. регіон відвідало 323 тис. абонентів іноземних мереж. Лідерами іноземного потоку і надалі залишаються Польща (34%), Італія (8,4%), Російська Федерація (7,3%), Німеччина (6,9 %). Згідно даних Державної фіскальної служби України, надходження туристичного збору до місцевих бюджетів протягом останніх років показують стабільне зростання. У 2018 р. вони склали 402,0 тис. грн., у 2019 р. – 1095,3 тис. грн.

Реалізація унікальних конкурентних переваг ресурсного потенціалу Тернопільщини потребує вдосконалення, зокрема підвищення якості складових регіонального туристичного продукту.

Одним із ключових складових туризму є сільський зелений туризм, який розглядається як невід’ємна частина місцевого економічного розвитку територіальних громад [9]. На теренах Тернопільщини існують усі передумови розвитку сільського зеленого туризму, що дасть поштовх для відродження і розвитку традиційної місцевої культури Галичини, Волині та Поділля; мистецтва, промислів, які складають місцевий колорит і є привабливими для мешканців урбанізованих територій з масовою культурою. Вказаний вид туризму має незаперечний соціально-економічний зміст, який проявляється у такому [1]: сприяння економічного розвитку регіону через збільшення місцевих доходів; створення нових робочих місць; розвиток галузей, що орієнтовані на виробництво туристичного продукту; зміцнення трудового потенціалу, як ключової умови продуктивної участі людини в економічному житті суспільства. У цьому контексті розвиток зеленого туризму дає низку переваг, а саме: відновлення автентичності окремих поселень (їх культури, традицій, звичаїв); активізація економічної діяльності в сільській місцевості; позитивний вплив на економічну ситуацію у регіонах; популяризація країни за кордоном; і головне – вказаний туризм не потребує значних інвестицій.

Сучасний діловий туризм є найперспективнішим видом туризму, завдяки своїй позасезонності, прогнозованості, орієнтації на споживача з високим рівнем доходів. Сегмент вказаного туризму динамічно розвивається в регіоні, однак, туристичних агентств, які готові взяти на себе відповідальність за якісне виконання послуг в сфері business-travel поки недостатньо [5]. Організація ділових подорожей, які відбуваються з обов’язковою розважальною програмою, є доволі складним завданням. У цьому контексті розширення міжнародних бізнес-контактів зумовить розвиток у регіоні туризму з діловою метою, підвищить рівень зайнятості у відповідних регіонах області, створить матеріальну базу для розвитку туризму загалом.

Найбільш ефективні та результативні для регіону ділові заходи протягом останніх років такі: VIII Міжнародний інвестиційний форум в м. Тернопіль (2014 р.), Міжнародний трейд-клуб в Україні у Тернопільській області (2015 р.), Міжнародний інвестиційний форум «Тернопільщина Invest» (2016-2019 рр.), бізнес-форум «Литва-Україна: досвід Європейського Союзу для Тернопільської області» [3]. Стосовно проблем розвитку ділового туризму в Тернопільській області зроблено такі висновки: низький рівень використання інформаційних технологій у галузі бізнес-туризму; відсутність підрозділів організації бізнес-заходів у готельних комплексах та низький професійний досвід персоналу щодо організації бізнесових заходів; відсутність посередницьких фірм, зокрема, PCO/DMC як ключових суб’єктів ринку туристичних послуг; недостатня реклама області як продукту бізнес-туризму.

Організація та успішне проведення подій різного рівня та спрямованості: культурних, туристичних, історичних, екологічних фестивалів, свят, ярмарків, спортивних змагань, міжнародних конференцій та бізнес-заходів, які позитивно впливають на імідж регіону. Попри наявні на сьогодні проблеми івент-туризму мають

місце також позитивні тенденції його розвитку. Серед них: зростання числа універсальних незалежних івент-агентств, створення мереж; зацікавлення закордонних операторів до виходу на український ринок; підвищення якості івент-послуг; створення програм щодо успішного ведення event-бізнесу. Водночас варто враховувати, що на конкретні системні способи практичної актуалізації реалізації релаксаційного потенціалу івент-туризму впливає зміст притаманної суспільству етнокультурної традиції щодо соціальної регламентації релаксаційних практик [6]. Мабуть, без урахування такої обставини неможливо висвітлити чіткі концептуальні аспекти щодо організації специфіки і способів залучення конструктивного і деструктивного компонентів для релаксаційного потенціалу реалізації event як дієвого інструменту просування товару або ж як явища суспільного життя.

Тернопільщина володіє значним потенціалом в контексті розвитку екологічного туризму. Проте існує певний перелік проблем, що ускладнюють розвиток екологічного туризму на природоохоронних територіях регіону, а саме [1]: недосконалість моніторингу природоохоронних територій; відсутність природоохоронного статусу в природних комплексів та об'єктів, які потребують збереження та охорони; брак маршрутів і програм для екологічних турів на цих територіях; недостатня кількість професійних кадрів, що спеціалізуються на екологічних турах; недосконалість механізму залучення місцевих жителів до надання послуг з екологічного туризму.

Основними компонентами екотуризму є: пізнання природи; збереження екосистеми та поважання інтересів місцевих жителів, тобто дотримання місцевих законів та звичаїв, а також вклад туризму в соціально-економічний розвиток туристських центрів. Зробимо спробу виділити ключові ознаки екологічного туризму: він здійснюється у природних системах; сприяє охороні природи; сприяє ознайомленню з місцевою культурою; передбачає залучення місцевих жителів та зростання їхнього економічного добробуту; спрямований на рішення еколого-просвітницьких та освітніх завдань. Отже, екологічний туризм є різновидом туристичної діяльності, спрямованої на організацію подорожей та відпочинку громадян з метою знайомства з природними пам'ятками та культурною спадщиною з обов'язковим збереженням та відновленням природних екологічних систем, що сприяє сталому розвитку регіонів, економічній та соціальній підтримці місцевих громад, а також реалізації завдань у сфері екологічної просвіти та освіти.

Для розвитку екотуризму в Тернопільській області необхідно сприяти не тільки соціальному, а й економічному розвитку місцевого населення та підвищенню рівня освіти в екологічній сфері. Для цього необхідно створити довідково-інформаційну систему природних та історико-культурних пам'яток, маршрутів та турів, розвивати екологічні маршрути, створювати нові об'єкти. Інтегрування екотуристичної та природоохоронної діяльності закріплено в ст. 9 Закону України «Про природно-заповідний фонд України». Тут вказано, що «одним із видів використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду є використання їх в оздоровчих та інших рекреаційних цілях за умови дотримання природоохоронного режиму, встановленого цим законом та іншими законодавчими актами» [1]. Вважаємо, що з метою ефективного розвитку екотуризму є сенс запозичити європейську практику в контексті розвитку таких форм туризму як: еко-курорти, природні парки, еко-котеджі, глемпінги тощо.

З урахуванням сказаного вище, пропонуємо перелік заходів щодо перспективного розвитку галузі туризму в Тернопільській області:

- удосконалити державне регулювання ринку туристичних послуг;
- реалізувати стратегію розвитку сфери туризму на рівні держави та регіону як

однієї з пріоритетних напрямів національної економіки;

- запровадити міжнародний досвід та європейські стандарти в контексті сфери розвитку бізнес туризму;
- покращити координацію та управління розвитком, просуванням та реалізацією туристичних продуктів на регіональному рівні шляхом створення регіональних центрів з відповідними повноваженнями;
- розробити заходи щодо розширення сезону для невикористаних регіональних туристичних та рекреаційних активів;
- розвинути екотуризм та здійснювати вимірювання екологічних наслідків діяльності сектору у регіоні;
- створити передумови для розвитку перспективних видів туризму;
- забезпечити зв'язування місцевих культурних ресурсів з інноваційними цифровими інструментами / програмами та створити нові бізнес-моделі туризму;
- сприяти застосуванню ІКТ на тематичних маршрутах та створити онлайн-платформи для підтримки персоналізованих туристичних послуг;
- диверсифікувати туристичні маршрути, сприяючи новим туристичним продуктам, поєднуючи історію місць призначення та її кухню;
- удосконалити системи управління ланцюгами постачання в туристичних і рекреаційних кластерах;
- запровадити систему розвитку регіональних стратегій смарт-спеціалізації в районах з потенціалом для розвитку туризму та рекреаційної діяльності.
- створити сприятливі умови щодо залучення іноземних інвесторів у розбудову туристичної інфраструктури області;
- впровадити об'єкти туристичної інфраструктури для осіб з інвалідністю та інших мало мобільних осіб;
- забезпечити податкове стимулювання суб'єктів підприємництва у сфері туризму;
- розвивати інфраструктуру туристичної сфери (ремонт доріг, збільшення кількості 5 зіркових готелів у Тернополі, забезпеченість готельного сектору конференц-залами);
- забезпечити підготовку професійних кадрів у сфері туризму;
- розробити механізм ефективного функціонування галузі туризму в Тернопільській області.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Тернопільська область визнана туристичною перлиною України. Важливими чинниками розвитку туристичної галузі є природно-рекреаційний та історико-культурний потенціали. Вказана галузь у регіоні представлена культурно-пізнавальним, релігійно-паломницьким, пригодницьким, фестивально-подієвим, оздоровчо-відпочинковим, сільським зеленим видами туризму. Відбувається інтенсивне становлення сучасних видів туризму: ділового, освітнього, екологічного та гастрономічного.

Тернопільська область посідає домінуючу сходинку в межах України за кількістю оборонних споруд та старовинних замків. Також п'ята частина всіх пам'яток природи, зокрема, печери та водоспади, що є в Україні, знаходяться на території вказаної області.

Потребує удосконалення раціональне та оптимальне використання територіального поєднання природних умов, ресурсів та історичних, архітектурних пам'яток краю в напрямку розвитку основних і перспективних туристичних дестинацій області. Необхідно вжити усіх заходів для підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту на внутрішньому та зовнішньому ринках, стимулювати

розвиток перспективних видів туризму, активно використовувати інформаційні технології для просування туристичного продукту Тернопільщини на внутрішньому та зовнішньому ринках, сприяти перетворенню туристичної сфери у туристичний бізнес, що дасть змогу підняти економіку регіону, створити робочі місця та забезпечити значні надходження до бюджету.

В умовах сьогодення актуальним завданням є впровадження адаптованої до європейських інтеграційних процесів регіональної політики розвитку туризму. Тернопільська область повинна стати: регіоном із сучасною туристичною та транспортною інфраструктурою; транзитною базою для туристів, які здійснюють подорожі в Карпати та Європу. Розвиток туризму в регіоні повинен ґрунтуватися на раціональному використанні природних умов, ресурсів, архітектурних, історичних пам'яток краю та здійснюватися у тандемі влада-бізнес-громадськість за вектором розвитку перспективних туристичних дестинацій краю, формування місцевих туристичних кластерів, оригінальних туристичних продуктів, реалізації туристичних проєктів.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробці пріоритетних напрямів державного регулювання розвитку вітчизняної індустрії туризму, реалізація котрих дасть змогу посилити темпи розвитку індустрії туризму, проводити активну загальнодержавну політику в цій важливій складовій національної економіки, забезпечити дієву координацію заходів центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій, що сприятиме збільшенню туристичних потоків на внутрішньому ринку туристичних послуг, створенню необхідних умов для швидкого розвитку суміжних галузей, організації нових робочих місць, збільшенню надходжень до бюджетів усіх рівнів.

Список літератури

1. Бойко В. О. Екологічний туризм як складова зеленої економіки. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8773> (дата звернення: 15.02.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.4.73
2. Герасимів З. М., Замора О. І. Проблеми і перспективи розвитку туристичної галузі в тернопільській області. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7333> (дата звернення: 19.02.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.10.61
3. Звітність Управління міжнародного співробітництва та фандрайзингу Тернопільської ОДА. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/438.htm> (дата звернення: 10.02.2022).
4. Кузь Т., Малюта Л., Островська Г., Нагорняк Г. Підходи стратегічного управління у контексті забезпечення розвитку туристичної індустрії. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 71. № 4. С. 85-91. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.085
5. Лотиш О.Я., Заклекта О.І. Діловий туризм Тернопільщини: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Східна Європа: економіка бізнес та управління*. 2019. № 6(23). С. 472-479. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-23-2019> (дата звернення: 07.02.2022).
6. Малюта Л. Я., Шерстюк Р. П., Островська Г. Й. Event-менеджмент в індустрії туризму. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. Вип. 6 (39), 2021. С. 220-230.
7. Мережа природно-заповідного фонду. Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації. URL: <http://www.ecoternopil.gov.ua> (дата звернення: 26.01.2022).
8. Ніколюк О. В., Дьяченко Ю. В., Савченко Т. В. Особливості розвитку івент-менеджменту в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 6. С. 98-103. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.6.98.
9. Павлюк С. І. Перспективи розвитку зеленого туризму для регіонального туристичного ринку. *Modern Economics*. 2021. № 26. 121-128. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-18](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-18)
10. Пушкар Б. Основні напрями оптимізації розвитку рекреаційного господарства Тернопільської області. *Вісник Львівського університету*. 2014. Вип. 47. С. 224-234.
11. Kurylov, Y., Hranovska, V., Boiko, V., Kwilinski, A., & Boiko, L. (2020). International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration

into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(12), 303.
DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>

References

1. Boiko, V. (2021), Ekolohichnyy turyzm yak skladova zelenoyi ekonomiky [Ecological tourism as a component of a green economy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8773> [in Ukrainian].
2. Gerasymiv, Z., & Zamora, O. (2019). Problemy i perspektyvy rozvytku turystychnoyi haluzi v ternopil's'kiy oblasti [Problems and prospects of development of the tourist industry are in the ternopil region]. *Efektivna ekonomika, – Efficient economy*, 10. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7333> [in Ukrainian].
3. Zvitnist' Upravlinnya mizhnarodnoho spivrobotnytstva ta fandraysynhu Ternopil's'koyi ODA [Reporting by the Office for International Cooperation and Fundraising of Ternopil Regional State Administration]. Retrieved from <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/438.htm> [in Ukrainian].
4. Kuz, T., Maliuta, L., Ostrovska, H. and Nahorniak, H. (2021). Pidkhody stratehichnoho upravlinnya u konteksti zabezpechennya rozvytku turystychnoyi industriyi [Approaches to strategic management in the context of ensuring the tourism industry development]. *Halys'kyy ekonomichnyy visnyk – Galician economic journal*, 71, 4, 85-91 [in Ukrainian].
5. Lothys, O., & Zaklekta, O. (2019). Dilovyy turyzm Ternopil'shchyny: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy rozvytku [Business tourism of the ternopila region: the current situation, problems and prospects of development]. *Skhidna Yevropa: ekonomika biznes ta upravlinnya – Eastern Europe: Business Economics and Management*, 6(23), 472-479. Retrieved from <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-23-2019> [in Ukrainian].
6. Maljuta, L. Ya., Sherstyuk, R. P, & Ostrovs'kaya, G. Y. (2021). Event-menedzhment v industriyi turizmu. [Event Management in Tourism Industry]. *Tsentr'nooukrayins'kyy naukovyy visnyk. Ekonomichni nauky – Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences*, 6(39), 220-230 [in Ukrainian].
7. Upravlinnya ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv Ternopil's'koyi oblasnoyi derzhavnoyi administratsiyi. Merezha pryrodno-zapovidnoho fondu [Department of Ecology and Natural Resources of Ternopil Regional State Administration. Network of nature reserve fund]. (2019). Retrieved from <http://www.ecoternopil.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Nikoliuk, O., Diachenko, Y. and Savchenko, T. (2021). Osoblyvosti rozvytku ivent-menedzhmentu v Ukrayini [Features of event management development in Ukraine]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 6, 98-103 [in Ukrainian].
9. Pavliuk S. (2021). Perspektyvy rozvytku zelenoho turizmu dlya rehional'noho turystychnoho rynku [Prospects of Development of Green Tourism are for a Regional Tourist Market]. *Modern Economics*, 26, 121-128 [in Ukrainian].
10. Pushkar, B. (2014). Osnovni napryamy optymizatsiyi rozvytku rekreatsijnoho hospodarstva Ternopil's'koyi oblasti [Main directions of optimization of development of recreational economy of Ternopil region]. *Visnyk L'vivs'koho universytetu – Bulletin of Lviv University*, 47, 224-234 [in Ukrainian].
11. Kyrilov, Y. Hranovska, V. Boiko, V. Kwilinski, A. and Boiko, L. (2020). “International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine’s Integration into the Global Tourism Industry”, *Journal of Risk and Financial Management*, 13(12), 303 [in English].

Halyna Ostrovska, Associate Professor, Ph.D in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Roman Sherstiuk, Doctor in Economics (Doctor of Economic Sciences)

Tetiana Kuz, Ph.D in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Ternopil Ivan Puluji National Technical University, Ternopil, Ukraine

Tourism in Ternopil Region: Current State and Prospects of Development

The article is devoted to the study of the current state, problems and prospects of the tourism industry development in Ternopil region. The functioning of the tourism industry is considered one of the priorities, as an important structural element of the development strategy at the state and regional levels to ensure qualitative tourism services, the image of the country and regions improvement at the international arena and increase revenue part of the budget. The branches of economy that depend on the tourism development are identified. It is proved that the development of tourism, along with production, is an important factor in ensuring socio-economic growth and sustainable development of rural areas. The need for state support and stimulation of tourism development and related industries was emphasized. Restraining factors are characterized, in particular,

infrastructure underdevelopment, which interferes the solution of many issues that arise in the process of business events preparing.

It is proved that Ternopil region has a strong natural-recreational and historical-cultural potential. The nature reserve fund, the dynamics of tourist flows have been studied. The most important tourist brands of Ternopil region are highlighted. Attention is paid to the importance of business, event and eco-tourism in the local economic development context of territorial communities and outlined steps to determine the prospects for their implementation. The need to support the tourism business in the region by local authorities has been proven, which will contribute to the development of this activity type. Attention is focused on the rational and optimal use and territorial combination of natural conditions, resources and historical, architectural monuments of the region according to the vector of major and promising tourist destinations development in the region. A number of measures have been proposed, the implementation of which will contribute to the effective progress of the tourism industry in the region. It is stated that at the present stage of productive forces development it is the progress of the tourism industry that can ensure the growth of the region's economy, help create new jobs, become an important source of the budget filling.

tourism, tourism industry, tourism infrastructure, green tourism, tourism potential, tourism business

Одержано (Received) 07.03.2022

Прорецензовано (Reviewed) 18.03.2022

Прийнято до друку (Approved) 30.05.2022

УДК 338.3.002.3

JEL Classification: D01, D21, D25

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2022.8\(41\).147-158](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2022.8(41).147-158)

С.С. Сущенко, асп.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна

Концептуальні засади управління взаємодією малих та великих підприємств

В статті наведено принципові підходи щодо розроблення концептуальних засад управління взаємодією малих та великих підприємств. Обґрунтовано необхідність організації взаємодії малих та великих підприємств на основі використання програмно-цільового підходу, із виокремленням процедур структуризації та характеристики сукупності підприємств, що взаємодіють. Програма організації взаємодії малих і великих підприємств розглядається як стратегічний план із визначенням основних напрямків такої взаємодії та розвитку залучених підприємств. Така програма представлена у вигляді набору графіків "цілі - заходи" та необов'язкових характеристик, пов'язаних з її структурою.

Реалізація програми організації взаємодії малих та великих підприємств передбачає створення механізму, за допомогою якого цілі організації взаємодії малих і великих підприємств формулюються таким чином, щоб організовані зусилля щодо їх досягнення можна було визначити, розробити, апробувати, перевірити, затверджувати та розглядати з точки зору таких цілей, тобто керувати ними. Основою такого механізму узгодження цілей між малими та великими взаємодіючими підприємствами є концепція управління за цілями.

Сформовано узагальнену модель управління взаємодією малих та великих підприємств з використанням координаційно-управлінського центру. Кожен із контурів управління в даній моделі розглядається як сукупність систем управління всіма взаємодіючими підприємствами, які є об'єктами управління. Визначено концептуальні засади управління взаємодією малих та великих підприємств. Ця концепція управління має будуватися на основі системного та програмно-цільового підходів, у яких підприємство розглядається як соціально-економічна відкрита складна система, що характеризується розвиненими взаємозв'язками із зовнішнім середовищем, а його взаємодія з іншими підприємствами будується з урахуванням цілей і узгодженістю програм розвитку. З урахуванням цього підходу запропоновано модель управління взаємодією малих та великих підприємств. Наведено основні принципи реалізації концепції управління взаємодією малих та великих підприємств.

управління, підприємство, взаємодія, організація, управлінські зв'язки, модель